

УДК [005.336.4+331.522.4]:330.1

*Максим Демченко, Микола Верещун***ТОВАРНИЙ ІМПОРТ УКРАЇНИ ЗА ПЕРІОД 2011-2015 рр.:
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРІОРИТЕТИ***Максим Демченко, Николай Верещун***ТОВАРНИЙ ИМПОРТ УКРАИНЫ ЗА ПЕРИОД 2011-2015 гг.:
ТЕНДЕНЦИИ И ПРИОРИТЕТЫ***Maksym Demchenko, Mykola Veretsun***MERCHANDISE IMPORTS TO UKRAINE
FOR THE PERIOD 2011-2015: TRENDS AND PRIORITIES**

Проведено аналіз товарного імпорту України за період 2011–2015 рр. Отримані дані підтверджують, що поставки товарів до України із країн Європи, особливо таких, як Німеччина, Польща, Італія, Франція, Норвегія, Велика Британія, Литва, Словаччина, Чехія, Нідерланди, Швейцарія та Іспанія, починаючи з 2013 р. значно переважають поставки з країн СНД. Динаміка тренда поставок товарів до країн Європи в еквіваленті національної валюти і на відміну від валютного тренда є позитивною, що підтверджує збільшення євроспрямованості української економіки.

Ключові слова: товарний імпорт; товарні поставки; платіжний баланс; країни Європи; країни СНД; валютний тренд.

Рис.: 2. Табл.: 3. Бібл.: 8.

Проведен анализ товарного импорта Украины за период 2011–2015 гг. Полученные данные подтверждают, что поставки товаров в Украину из стран Европы, особенно таких, как Германия, Польша, Италия, Франция, Норвегия, Великобритания, Литва, Словакия, Чехия, Нидерланды, Швейцария и Испания, начиная с 2013 г. значительно превосходят поставки из стран СНГ. Динамика тренда поставок товаров в страны Европы в эквиваленте национальной валюты и в отличие от валютного тренда является положительной, что подтверждает увеличение евроориентированности украинской экономики.

Ключевые слова: товарный импорт; товарные поставки; платежный баланс; страны Европы; страны СНГ; валютный тренд.

Рис.: 2. Табл.: 3. Библ.: 8.

The author analyzes the merchandise imports of Ukraine for the period 2011–2015. These data confirm that the delivery of goods from Europe to Ukraine, in particular such as: Germany, Poland, Italy, France, Norway, United Kingdom, Lithuania, Slovakia, the Czech Republic, the Netherlands, Switzerland and Spain, since 2013 significantly prevail over supplies from the CIS. The dynamics of the trend of deliveries of goods from Europe in terms of the national currency and in contrast to the currency trend is positive, which confirms the increase in Euro focus of Ukrainian economy.

Key words: merchandise imports; product delivery; payment balance; European countries; CIS countries; currency trend.

Fig.: 2. Tabl.: 3. Bibl.: 8.

JEL Classification: F19

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку української економіки питання географічної структури товарного імпорту, пріоритети партнерства, в тому числі європейського, є не тільки надзвичайно актуальними напрямками наукових досліджень, але й життєво необхідною складовою збереження нашої держави. В цьому контексті актуальними є проблема повноцінної інтеграції української економіки у глобальне економічне середовище і питання зменшення імпортозалежності, а також підвищення ефективності співпраці у контексті торговельних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу товарних імпорتنних поставок в Україну, їх географічній структурі присвячено багато досліджень і публікацій вітчизняних та закордонних науковців, таких як Р. Джуччі [1], Н. Кухарська [2], Т. Мельник [3], В. Мовчан [1], К. Пугачевська [3], М. Риженков [1], Л. Созанський [4], Н. Татарин [4], О. Шевчук [4] та багато інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Але, на наш погляд, є необхідність узагальнення статистичних даних за період 2011–2015 рр. та побудова на цій основі п'ятирічних трендів, що будуть відображати зміну пріоритетів України щодо закупівлі товарів за географічною структурою імпорту. Це дасть можливість визначити тенденції, які були притаманні до окупації української території північним сусідом, і прослідкувати зміни в товарному імпорті України за останні два звітні роки (2014–2015). Крім цього, майже відсутнє в науковій літературі порівняння трендів українсько-

го товарного імпорту у вільноконвертованій та національній валютах за географічними напрямками та окремими регіонами.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є: 1) проведення аналізу та визначення сучасних пріоритетів за географічними напрямками товарного імпорту України за період 2011–2015 рр.; 2) побудова та порівняння на цій статистичній базі двох трендів товарного імпорту України: перший – у вільноконвертованій валюті (доларах США); другий – у національній валюті (гривні); 3) порівняння величини падіння або зростання українського імпорту з країн Європи та країн СНД за період 2011–2015 рр.

Виклад основного матеріалу. Товарний імпорт України без перебільшень відіграє в економічному житті одну з визначальних ролей. Існуюча товарна структура зовнішньої торгівлі України обумовлює хронічний дефіцит торговельного балансу. Аналіз свідчить, що український експорт переважно складається з продукції перших технологічних переділів, що нами зазначалося раніше [5], а імпорт – навпаки, з високотехнологічної продукції й товарів кінцевого споживання та енергоносіїв. Україна завершила 2015 р. з позитивним сальдо платіжного балансу – вперше за багато років. За даними НБУ, у 2015 р. цього вдалося досягти насамперед завдяки значному скороченню дефіциту поточного рахунку. У 2015 р. він зменшився до 204 млн дол. США в порівнянні з 4,6 млрд дол. США у 2014 р. Різке скорочення кількості та обсягу експорту, а також відсутність доступу до зовнішнього фінансування прогнозовано призвело до зниження обсягів імпорту. А різка девальвація курсу гривні, рецесія та обвал купівельної спроможності населення та бізнесу призвели до того, що скорочення імпорту випереджає скорочення експорту, що і стало причиною корекції поточного рахунку. Проте позитивний вплив здешевлення національної валюти на платіжний баланс не буде довготривалим явищем, оскільки структурні деформації національної економіки і надалі виступатимуть девальваційним чинником.

Загалом, у 2015 р. Україна імпортувала товарів на 37,5 млрд дол. США, а роком раніше – на 54,4 млрд дол. США. Скорочення становило 31 %, або в 1,4 разу. У порівнянні з 2013 роком імпорт знизився більше ніж у 2 рази. Взагалі, за останні п'ять років кардинально змінюється географічна структура торговельного імпорту України (табл. 1). Так, на основі складеного нами рейтингу TOP-20 країн найбільшого товарного імпорту України за період 2011–2015 рр. (табл. 2), у 2011 р. головними продавцями товарів в Україну були країни СНД, а їх частка у загальному товарному імпорті України становила 45,8 %. Частка головного продавця своєї продукції в Україну, а саме Російської Федерації – 35,8 %, що становило більше ніж третину всього імпорту. Найближчі „переслідувачі” лідера поставок своїх товарів в Україну п'ять років тому були Німеччина, Китай, Білорусь та Польща. Якщо імпорт із 20 країн найбільшого імпорту 2011 р. об'єднати, то їхня частка на той період становила 84,2 % від загального обсягу товарного імпорту.

За останнє п'ятиріччя прослідковується тенденція стрімкого зменшення обсягів поставок з Російської Федерації, її частки та частки всіх країн СНД (2015 р. – 27,9 %) у загальному імпорті України. Разом з тим відбувається потужне зростання імпортних поставок із країн Європи. За підсумками 2015 р. саме ці країни перейняли лідерство із продажу продукції, що споживається українцями, а їхня частка у загальному імпорті зросла з 32,7 % у 2011 р. до 44,4 % у 2015 р. Основу українського імпорту з Європи становлять такі країни, як Німеччина, Польща, Італія, Франція, Норвегія, Велика Британія, Литва, Словаччина, Чехія, Нідерланди, Швейцарія та Іспанія. Сумарно з цих тринадцяти країн поставляється українського імпорту на суму 13,8 млрд дол. США, або 83,1 % від загального обсягу поставок з Європи у 2015 р.

Таблиця 1

Географічна структура товарного імпорту із України за період 2011–2015 рр. (тис. дол. США)

2011 рік			2012 рік			2013 рік			2014 рік			2015 рік		
Країни	Обсяг	Частка	Країни	Обсяг	Частка	Країни	Обсяг	Частка	Країни	Обсяг	Частка	Країни	Обсяг	Частка
Усього	81 040 531	100	Усього	83 135 362	100	Усього	75 834 614	100	Усього	54 428 717	100	Усього	37 502 287	100
Країни СНД	37 080 132	45,8	Країни СНД	34 317 904	41,3	Країни СНД	27 741 527	36,6	Країни СНД	17 276 853	31,7	Країни СНД	10 473 119	27,9
Країни Європи	26 465 506	32,7	Країни Європи	27 347 781	32,9	Країни Європи	28 274 169	37,3	Країни Європи	22 382 938	41,1	Країни Європи	16 669 042	44,4
Країни Азії	12 474 506	15,4	Країни Азії	15 999 124	19,2	Країни Азії	14 639 644	19,3	Країни Азії	10 847 921	19,9	Країни Азії	723 2027	19,3
Країни Африки	931 374	1,1	Країни Африки	838 227	1,0	Країни Африки	729 734	1,0	Країни Африки	680 218	1,2	Країни Африки	600 662	1,6
Країни Америки	3 895 989	4,8	Країни Америки	442 1943	5,3	Країни Америки	4 298 243	5,7	Країни Америки	302 1250	5,6	Країни Америки	2 333 259	6,2
Країни Австралії і Океанії	191 608	0,2	Країни Австралії і Океанії	193 774	0,2	Країни Австралії і Океанії	93 047	0,1	Країни Австралії і Океанії	182 114	0,3	Країни Австралії і Океанії	168 934	0,4
Інші країни	1416	0,002	Інші країни	16 609	0,02	Інші Країни	58 250	0,08	Інші Країни	37 422	0,1	Інші країни	25 243	0,06

Примітка. Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Джерело: побудовано на основі [6].

Таблиця 2

TOP-20 країн найбільшого товарного імпорту з України за період 2011–2015 рр. (тис. дол. США)

2011 рік			2012 рік			2013 рік			2014 рік			2015 рік		
Країна	Обсяг	%	Країна	Обсяг	%	Країна	Обсяг	%	Країна	Обсяг	%	Країна	Обсяг	%
Усього	81040531	100	Усього	83135362	100	Усього	75834614	100	Усього	54428717	100	Усього	37502287	100
1. Російська Федерація	29045674,6	35,8	1. Російська Федерація	27340494	32,9	1. Російська Федерація	23097570	30,5	1. Російська Федерація	12699989,1	23,3	1. Російська Федерація	7485147	19,9
2. Німеччина	6538300,5	8,1	2. Китай	7684690	9,2	2. Китай	7446193	9,8	2. Китай	5410952	9,9	2. Німеччина	3900442	10,4
3. Китай	5694507,4	7,0	3. Німеччина	6763171	8,1	3. Німеччина	6659512	8,8	3. Німеччина	5361520	9,9	3. Китай	3770069	10,0
4. Білорусь	4204461,8	5,2	4. Білорусь	5055457	6,1	4. Польща	4052416	5,3	4. Білорусь	3970793	7,3	4. Білорусь	2449061	6,5
5. Польща	3164203,4	3,9	5. Польща	3545375	4,3	5. Білорусь	3586639	4,7	5. Польща	3070819	5,6	5. Польща	2324504	6,2
6. США	2583131,2	3,2	6. США	2894563	3,5	6. США	2750015	3,6	6. США	1928924	3,5	6. Угорщина	1554664	4,1
7. Італія	1976223,9	2,4	7. Італія	2207819	2,7	7. Італія	2062440	2,7	7. Італія	1508974	2,8	7. США	1479980	3,9
8. Казахстан	1651380,8	2,0	8. Туреччина	1859499	2,2	8. Туреччина	1754404	2,3	8. Угорщина	1463970	2,7	8. Італія	976149	2,6
9. Франція	1489799,7	1,8	9. Франція	1657175	2,0	9. Франція	1725556	2,3	9. Туреччина	1299541	2,4	9. Франція	891974	2,4
10. Туреччина	1421782,5	1,8	10. Корея, Республіка	1542345	1,9	10. Угорщина	1400096	1,8	10. Франція	1269213	2,3	10. Туреччина	851199	2,3
11. Угорщина	1279759,8	1,6	11. Казахстан	1463582	1,8	11. Велика Британія	1126671	1,5	11. Литва	1032187	1,9	11. Норвегія	741296	2,0
12. Корея, Республіка	1233336,8	1,5	12. Чехія	1247873	1,5	12. Нідерланди	1050209	1,4	12. Румунія	847691	1,6	12. Велика Британія	569585	1,5
13. Нідерланди	1183500,2	1,5	13. Японія	1196037	1,4	13. Чехія	986657	1,3	13. Нідерланди	763899	1,4	13. Литва	552607	1,5
14. Чехія	1176943,2	1,5	14. Угорщина	1158618	1,4	14. Японія	979650	1,3	14. Велика Британія	692044	1,3	14. Словаччина	518605	1,4
15. Румунія	1117162,8	1,4	15. Велика Британія	1127280	1,4	15. Литва	964435	1,3	15. Чехія	687861	1,3	15. Чехія	479555	1,3
16. Велика Британія	1088155,8	1,3	16. Нідерланди	1108812	1,3	16. Австрія	959651	1,3	16. Індія	656769	1,2	16. Нідерланди	452868	1,2
17. Японія	1009854,8	1,2	17. Індія	1016143	1,2	17. Швейцарія	897411	1,2	17. Японія	612576	1,1	17. Швейцарія	449207	1,2
18. Литва	820675,1	1,0	18. Румунія	921335	1,1	18. Румунія	896140	1,2	18. Іспанія	607589	1,1	18. Індія	442904	1,2
19. Індія	808106,3	1,0	19. Литва	911135	1,1	19. Іспанія	860817	1,1	19. Австрія	606282	1,1	19. Іспанія	440377	1,2
20. Швейцарія	784707	1,0	20. Швейцарія	760538	0,9	20. Індія	835873	1,1	20. Норвегія	588250	1,1	20. Японія	382245	1,0
TOP-20 країн	68271667	84,2	TOP-20 країн	71461939	86,0	TOP-20 країн	64092355	84,5	TOP-20 країн	45079851	82,8	TOP-20 країн	30712447	81,9

Джерело: побудовано на основі [6].

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Обсяги товарного імпорту з країн СНД поступаються лише європейським країнам. Сталу третю позицію після країн Європи посідають країни Азії (частка 19,3 %). Товарні поставки з цих країн стрімко збільшились у 2012 році: частка у загальному імпорті зростає з 15,4 % у 2011 році до 19,2 % у 2012 році.

Якщо побудувати два тренди, один – валютний тренд обсягів товарного імпорту до країн СНД, другий – до країн Європи (рис. 1), то прослідковується падіння у двох трендах, але валютний обсяг товарного імпорту до країн СНД знижується більш стрімкими темпами – з 37,080 млн дол. США у 2011 р. до 10,473 млн дол. США у 2015 р., або на 71,7 % за п'ять років. При цьому валютний обсяг товарного імпорту до європейських країн знизився з 26,465 млн дол. США до 16,669 млн дол. США, або на 37 %. Тобто тренд падіння обсягів товарного імпорту до країн Європи майже у два рази повільніший, ніж тренд падіння обсягів товарного імпорту до країн СНД.

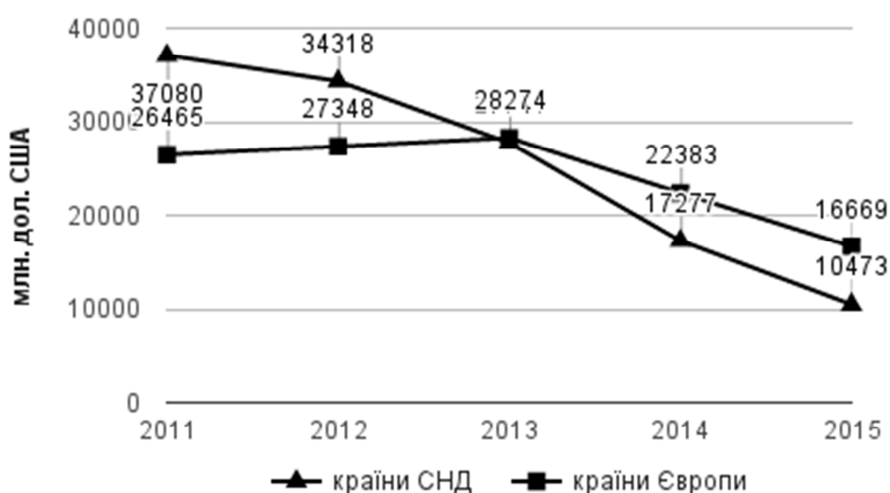

Рис. 1. Валютний тренд обсягів товарного імпорту з України до Європейських країн та СНД за період 2011–2015 рр. (у доларах США)

Джерело: побудовано на основі [6; 8].

Очевидно, що товарні поставки з країн СНД скорочуються більшими темпами, ніж з європейських країн. Не сприяє збільшенню поставок з СНД, а особливо з Російської Федерації, незаконно анексований український Кримський півострів та, по суті, пряма агресія і захоплення силоміць території Луганської та Донецької областей України. З квітня 2014 р. Єврокомісією було запроваджено для України режим автономних торговельних преференцій, а з 1 січня 2016 р. набула чинності торгова частина Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (надалі по тексту – Угода), тобто розпочато застосування положення поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі з Європейським Союзом, що є частиною Угоди про асоціацію від 2014 р. Згідно з Угодою мита на імпорт європейських товарів в Україну зменшуватимуться протягом 5–10 років починаючи з 1 січня 2016 р. Завдяки тарифній лібералізації на нашому ринку з'являться дешевші європейські товари, що, з одного боку, загострить конкуренцію, а з іншого – стимулюватиме вітчизняних виробників удосконалювати свій товар. Відповідно до Угоди розміщені в Україні виробництва повинні запровадити європейські стандарти протягом 7 років.

Пошук рівноваги у торговельному співробітництві України з Російською Федерацією можливий лише за умови повноцінної верифікації міжнародних стандартів торгівлі. Це могло б гарантувати принаймні базові права сторін в умовах невідворотності пе-

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

ріодичних торговельних суперечок. У результаті торговельного протистояння Україна, зрештою, отримала імпульс до необхідності практичного забезпечення диверсифікації імпорту енергетичних товарів. На відміну від структури експортних поставок до Російської Федерації, яка загалом є збалансованою за ключовими критеріями, структура імпорту традиційно концентрувалася навколо поставок мінеральних продуктів. Аномально висока газоємність ВВП в Україні призводить не тільки до газової імпортозалежності, але й до тіньових схем та корупції. У цілому ж наша держава має великий потенціал до скорочення обсягів імпорту газу з Російської Федерації за рахунок реверсу з європейських країн, нарощування власного видобутку та зростання енергоефективності.

Для того щоб об'єктивно оцінити обсяги товарного імпорту із України, треба врахувати той факт, що валютний курс долара США, в одиницях якого подається експортна-імпортна інформація Державною службою статистики України, за останні два роки значно ревальвував щодо гривні. Якщо побудувати аналогічні тренди, які зображені на рис. 1, конвертувавши обсяги товарного імпорту України з американського долара у гривню (рис. 2), то динаміка трендів кардинально змінюється.

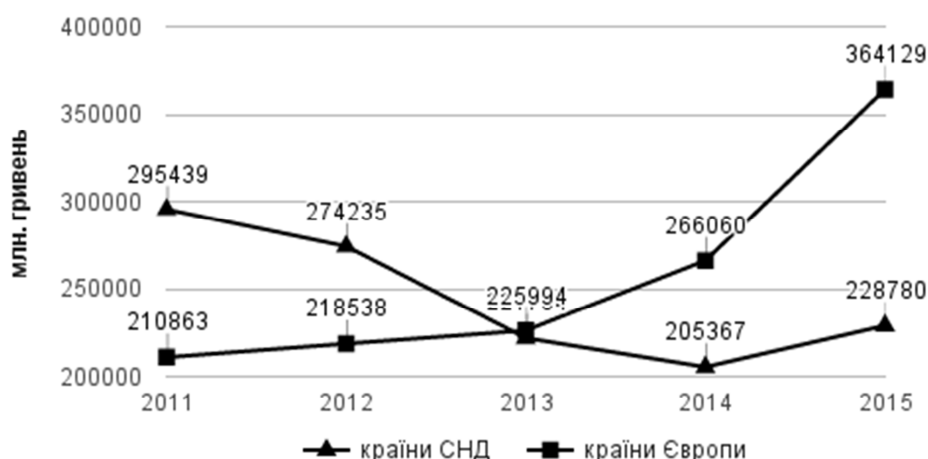

Рис. 2. Тренд обсягів товарного імпорту з України до Європейських країн та СНД за період 2011–2015 рр. (у гривнях)

Джерело: побудовано на основі [6; 8].

Вимірювати український імпорт тільки у конвертованій валюті, при її такому тотальному здороженні, не зовсім об'єктивно. Звичайно, для міжнародного стандарту вимірювання даних та їх порівняння необхідно відображати у конвертованих валютах, але для внутрішньої оцінки і визначення національного тренда, на нашу думку, доцільно у тому числі робити аналіз товарного імпорту й у гривнях. Як видно з рис. 2, тренд поставок товарів із країн Європи у гривнях кардинально відрізняється від аналогічного валютного тренда. На відміну від валютного тренда, гривневий тренд позитивний, його зростання до попереднього року в 2014 р. становило 117,7 %, а у 2015 р. – 136,8 %. За два роки зростання товарного імпорту до Європи у гривнях становило 161 %, на відміну від валютного падіння (-41 %). Падіння товарного імпорту з країнами СНД, і передусім з Російською Федерацією, не виглядає таким стрімким. На відміну від валютного падіння (-62,9 %) за останні два роки, відбулося навіть незначне зростання у гривнево-му еквіваленті товарного імпорту до країн СНД (+3 %).

При деталізованому розгляді українського товарного імпорту з Російської Федерації за 2014–2015 рр., у валютному еквіваленті, спостерігається його падіння майже за всіма групами товарів (табл. 3), крім добрив, поставки яких в Україну зросли на 11 %. Так, у

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

2015 р. Україна зменшила щодо попереднього року товарні поставки з Російської Федерації ядерних реакторів та машин, чорних металів та виробів з них, паперу та картону, пластмасу, полімерних матеріалів, електричних машин, а особливо енергоносіїв (мінеральні палива, нафта і продукти її перегонки), поставка яких зменшилась за 2015 р. у 1,8 разу.

За такої динаміки можна стверджувати, що Україна у 2015 р. зменшила свою імпортозалежність від Російської Федерації. Але падіння постачання енергоносіїв із Російської Федерації обумовлено як зниженням цін на паливо через падіння цін на нафту, так і зменшенням споживання промисловістю та населенням, і тільки частково реверсом газу з європейських країн.

Таблиця 3

Товарна структура імпорту з України до Російської Федерації за 2014–2015 рр.

Номенклатура експорту	Обсяги поставок					
	2014 рік			2015 рік		
	дол. США (млн)	грн (млн)*	у %	дол. США (млн)	грн (млн)*	у %
Всього : Російська Федерація	12 700,0	150 961,0	100	7485,1	163 510,8	100
у т.ч.: – палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	6750,0	80235,2	53,1	3709,9	81 041,4	49,6
– реактори ядерні, котли, машини	934,8	11 111,6	7,4	800,0	17 476,2	10,7
– добрива	469,7	6021,8	3,7	522,9	11 423,4	7,0
– пластмаси, полімерні матеріали	364,8	5583,1	2,9	289,8	6331,5	3,9
– чорні метали та вироби з чорних металів	510,4	6067,0	4,0	254,7	5564,6	3,4
– електричні машини	506,6	4336,2	4,0	153,2	3346,4	2,0
– руди, шлаки і зола	252,6	3002,5	2,0	143,0	3123,7	1,9
– папір та картон	201,1	2390,4	1,6	137,2	2998,0	1,8
– органічні хімічні сполуки	173,9	2067,0	1,4	118,2	2582,4	1,6
– продукти неорганічної хімії	133,5	1586,8	1,1	108,0	2358,4	1,4
– решта товарів	2402,6	28559,0	18,9	1248,1	27264,5	16,7

* за перерахунком за офіційним середньорічним курсом НБУ 1 дол. США = 21,8447 грн (2015 рік) та 1 дол. США = 11,8867 грн (2014 рік).

Джерело: складено на основі [7; 8].

Загалом за час конфлікту відбулося зниження імпорту товарів із Російської Федерації до України майже в три рази (з 23,1 млрд дол. США до 7,5 млрд дол. США). Разом з тим більша частина цього падіння обумовлена не політичними рішеннями, а економічною доцільністю, фінансово-економічною кризою та прямим впливом бойових дій на комфорт ведення бізнесу. Прямі санкції та заборони мали відносно незначний вплив на зниження імпорту в Україну з Російської Федерації, що в черговий раз підтверджує гібридність цієї війни та неоднозначне ставлення до неї зі сторони політичних та бізнес-еліт обох країн.

Висновки і пропозиції. Отже, можна зробити висновки, що за останні п'ять років (2011–2015) відбулася зміна лідера географічного вектора товарного імпорту України. Країни СНД перестали бути визначальними країнами українського імпорту, а їх частка у загальному товарному імпорті України скоротилася з 45,8 % у 2011 р. до 27,9 % у 2015 р. За величиною частки товарного імпорту за географічними регіонами, частка країн СНД у 2015 р. посідає другу позицію, поступившись країнам Європи (44,4 %).

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Тренд поставок товарів із країн Європи в еквіваленті національної валюти України кардинально відрізняється від аналогічного тренда в еквіваленті доларів США. На відміну від валютного тренда, гривневий тренд позитивний. Його зростання до попереднього року в 2014 р. становило 117,7 %, а у 2015 р. – 136,8 %. За два роки зростання товарного імпорту до Європи у гривнях становило 161 % на відміну від падіння у валюті (-41 %), що свідчить про поступове нарощення поставок із країн Європи за рахунок скорочення поставок із країн СНД.

Все ж падіння поставок із країн СНД не виглядає таким стрімким. На відміну від валютного падіння (-62,9 %) за останні два роки (починаючи з 2013 р.) відбулося незначне зростання у гривневому еквіваленті товарного імпорту з країн СНД (+3 %). Україна скоротила щодо попереднього року товарні поставки з Російської Федерації ядерних реакторів та машин, чорних металів та виробів з них, паперу та картону, пластмасу, полімерних матеріалів, електричних машин, а особливо енергоносіїв (мінеральні палива, нафта і продукти її перегонки), поставка яких зменшилась за 2015 р. у 1,8 разу.

Список використаних джерел

1. Джуччі Р. Динаміка імпорту України у 2014 році [Електронний ресурс] / Р. Джуччі, М. Риженков, В. Мовчан // Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Німецька консультативна група. Берлін/Київ, березень 2015 р. – Режим доступу : <https://knteu.kiev.ua/file/MTc=/a21ac7b0b906ee3232385969e9281f71.pdf>.
2. Кухарська Н. О. Експортно-імпортні відносини України з країнами СНД / Н. О. Кухарська // Україна в сучасних інтеграційних процесах : навчальний посібник. – Одеса : Атлант VOI SOIU, 2015. – С. 51–58.
3. Мельник Т. М. Оцінювання впливу імпорту на проміжне і кінцеве споживання в Україні / Т. М. Мельник, К. С. Пугачевська // Актуальні проблеми економіки : науковий журнал. – 2013. – № 11 (149). – С. 62–70.
4. Шевчук О. М. Аналіз зовнішньоторговельної діяльності України в сучасних умовах / О. М. Шевчук, Л. Й. Созанський, Н. Б. Татарин // Наукові записки національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : збірник наукових праць / ред. кол. : І. Д. Пасічник, О. І. Дем'янчук. – Острог : Видавництво національного університету «Острозька академія», 2014. – Вип. 27. – С. 8–13.
5. Демченко М. Ю. Товарний експорт України за період 2011–2015 рр.: міфи та реалії / М. Ю. Демченко // Проблеми і перспективи економіки та управління : науковий журнал. – 2016. – № 2 (6). – С. 35–43.
6. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами за період 2011–2015 рр. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Товарна структура зовнішньої торгівлі України за січень–грудень 2014–2015 рр. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют (середній за період 2010–2015 рр.) [Електронний ресурс] // Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080.

References

1. Dzhuchchi, R., Ryzhenkov, M., Movchan, V. (March, 2015). Dynamika importu Ukrainy u 2014 rotsi [Dynamics of imports Ukraine in 2014]. *Institut ekonomichnykh doslidzhen ta politychnykh konsultatsii. Nimetska konsultatyvna hrupa – Institute for Economic Research and Policy Consulting. German Advisory Group.* Berlin/Kyiv. Retrieved from <https://knteu.kiev.ua/file/MTc=/a21ac7b0b906ee3232385969e9281f71.pdf>.
2. Kukharska, N.O. (2015). Eksportno-importni vidnosyny Ukrainy z krainamy SND [Export-import relations between Ukraine and the CIS]. *Ukraina v suchasnykh intehtratsiynykh protsesakh – Ukraine in modern integration processes.* Odesa: Atlant VOI SOIU, pp. 51–58 (in Ukrainian).

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

3. Melnyk, T.M., Puhachevska, K.S. (2013). Otsiniuvannia vplyvu importu na promizhne i kintseve spozhyvannia v Ukraini [Assessing the impact of imports on intermediate and final consumption in Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky – Recent economic problems*, no. 11(149), pp. 62–70 (in Ukrainian).

4. Shevchuk, O.M., Sozanskyi, L.Y., Tataryn, N.B. (2014). Analiz zovnishnotorhovelnoi diialnosti Ukrainy v suchasnykh umovakh [The analysis of foreign trade of Ukraine in modern conditions]. *Naukovi zapysky natsionalnoho universytetu „Ostrozka akademiia”. Seriya „Ekonomika” – Scientific notes National University “Ostroh Academy”. Series “Economy”* (I. D. Pasichnyk, O. I. Demianchuk, eds.). Ostroh: Vydavnytstvo natsionalnoho universytetu „Ostrozka akademiia”, vol. 27, pp. 8–13 (in Ukrainian).

5. Demchenko, M.Yu. (2016). Tovarnyi eksport Ukrainy za period 2011-2015 rr.: mify ta realii [Merchandise exports to Ukraine for the period 2011–2015: myths and realities]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, no. 2 (6), pp. 35–43 (in Ukrainian).

6. *Neohrafichna struktura zovnishnoi torhivli Ukrainy tovaramy za period 2011–2015 rr. [Geographic structure of foreign trade of Ukraine for the period 2011–2015]*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. *Tovarna struktura zovnishnoi torhivli Ukrainy za sichen-hruden 2014–2015 rr. [Commodity structure of foreign trade of Ukraine in January–December 2014–2015]*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>.

8. *Ofitsiyni kurs hryvni shchodo inozemnykh valiut (serednii za period 2010-2015 rr.) [The official rate of the hryvnia against foreign currencies (average for the period 2010-2015)]*. Retrieved from http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080.

Демченко Максим Юрійович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14027, Україна).

Демченко Максим Юрьевич – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14027, Украина).

Demchenko Maksym – PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Department of Finance, Banking and Insurance, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14027 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: maksimud2@ukr.net

Верецун Микола Владиславович – студент, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14027, Україна).

Верецун Николай Владиславович – студент, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14027, Украина).

Veretsun Mykola – student, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14027 Chernihiv, Ukraine).